

CABRI IS DE NAAM...

Bas van der Plas

CABRI IS DE NAAM...

*De Geschiedenis Van
Een Hugenotenfamilie*

Uitgeverij INSUDOK | Narva 2026

Titel: Cabri is de naam... De Geschiedenis van een Hugenotenfamilie

© 2026 Bas van der Plas/INSUDOK

Ontwerp omslag: Larissa Smirnova

Foto omslag: Bas van der Plas, Grand Rue in Saint-Jean-du-Gard

Uitgegeven door: INSUDOK, Narva

Email insudok@gmail.com

ISBN: 978-90-7653-907-2

NUR: 680

Alle rechten voorbehouden. All rights reserved.

www.booksupport.nl

LE PSAUME DES BATAILLES (PSAUME 68)

Que Dieu se montre seulement,

Et l'on verra dans un moment

Abandonner la place.

Le camp des ennemis épars,

Épouvanté, de toutes parts

Fuira devant sa face.

On verra tout ce camp s'enfuir

Comme l'on voit s'évanouir

Une épaisse fumée.

Comme la cire fond au feu,

Ainsi des méchants devant Dieu

La force est consumée.

(Psalm 68 was het strijdlid van de Hugenoten)

INHOUD

Inleiding	9
1. Reis naar het verleden	13
2. Een duik in de archieven	19
3. Twee excursies	25
4. Protestantisme in Frankrijk	31
5. Van Edict naar Edict	37
6. Saint-Jean-du-Gard en het protestantisme	47
7. De oorlog van de Camisards	61
8. Vluchtelingen uit Frankrijk	69
9. De familie Cabri(t)	89
10. Ouwe taaie	93
Dankwoord, bronnen en fotoverantwoording	105
Bijlage	107

INLEIDING

Het is vast al heel lang geleden toen ik mij voor het eerst verbaasde over de exotische naam van mijn opa en mijn moeder. Cabri. Italiaans?

De naam intrigeerde mij omdat hij nergens anders voorkwam. En er waren geen andere familieleden die zo heetten, behalve dan de twee andere dochters van mijn oma en opa die oorspronkelijk ook Cabri heetten, maar nu Frank en Veen. Mijn moeder heette na haar trouwen in 1947 Van der Plas, een typisch Nederlandse naam, niks exotisch aan, en al helemaal niet mooi.

Zo heb ik mij jarenlang afgevraagd of ik soms van Italiaanse afkomst was. Toen ik op de middelbare school kwam was Frans mijn favoriete vak. Dat kwam ook door onze leraar, monsieur Roth van het Ir. Lely lyceum in Amsterdam-Noord. Een enthousiaste man, half Frans, die ons veel meer leerde dan in de boeken stond: liedjes, gedichten, het Franse volkslied. Nog ken ik een aantal teksten uit mijn hoofd.

Nog weer veel later kregen we de beginjaren van internet. Dat was een wonder, opeens kon je via de computer van alles vragen en opzoeken, en naarmate internet zich verder ontwikkelde namen de antwoorden toe. En zo kwam ik er uiteindelijk achter waar de naam Cabri vandaan kwam. Dat was een vereenvoudiging van de Franse familienaam Cabrit. En Cabrit is het Occitaanse woord voor 'geitje'.

Dat Frans mijn favoriete vak was kwam niet uit de lucht vallen, dacht ik toen. Ik zocht nog meer op, ontdekte dat de naam Cabri haar wortels had in de Cevennen, en nog preciezer in het stadje Saint-Jean-du-Gard. Ook ontdekte ik dat het een naam was die bij een familie van Hugenoten hoorde, Franse protestanten in een overwegend katholiek land. En dat de Hugenoten met zware repressie te maken hadden tij-

dens de regering van Lodewijk XIV en een groot aantal uiteindelijk het land moesten verlaten.

Saint-Jean-du-Gard: daar moet ik heen, dacht ik toen. Uiteindelijk gebeurde dat in mei 2022, 130 jaar na de geboorte van mijn opa. In dat stadje verbleven wij in Chateau de Cabrières, een naam die ook al leek op Cabri. Ik wilde in Saint-Jean-du-Gard naar het gemeentearchief om daar te zoeken naar mijn voorvaderen, maar dat bleek allemaal niet nodig. De hotelhouder, François Almeras, kende een mevrouw die in dat stadje woonde, archivaris van de gemeente was geweest en nog steeds als hobby genealogie had. Een andere mevrouw leerde ik daar ook kennen: een historica die mij alles over Saint-Jean-du-Gard en de Hugenoten kon vertellen. Dit boekje is de weerslag van een zeer vruchtbaar bezoek aan Saint-Jean-du-Gard, van een aantal goede ontmoetingen en zo werd uiteindelijk mijn vraag naar de exotische naam van mijn opa en moeder opgelost.

1. Het Château de Cabrières, Saint-Jean-du-Gard

2. Naar het hotel

3. Un Cabrit

1. REIS NAAR HET VERLEDEN

Vanaf het busstation in Saint-Jean-du-Gard is het nog een aardig eindje lopen naar onze bestemming. We moeten eerst het halve dorp, of stadje liever gezegd, door, dan een oude brug over een smalle, maar snelstromende rivier. Die blijkt Gardon de Saint-Jean te heten, de naamgever van het stadje, en vervolgens aan de overkant is er weer een weg langs de rivier die ons dichterbij onze bestemming brengt. Na een tijdje komen we bij een kleine rotonde en iets verderop zien we dan ook een klein bordje dat ons de weg naar ons verblijfsadres wijst. Dan gaat het bergopwaarts, voor zover er in de Cevennen sprake kan zijn van bergen. Het blijkt een moeizame, bochtige weg met veel kuilen, waardoor het moeilijk lopen is, zeker als je ook nog een zware rolkoffer achter je aan moet slepen. We moeten dan ook regelmatig stoppen om even op adem te komen en na iedere bocht denken we dat we onze bestemming hebben bereikt. Maar nee, telkens een teleurstelling, weer ligt er een stuk weg voor ons met verderop weer een nieuwe bocht. Ik tel al gauw zo'n tien bochten. Maar dan hebben we eindelijk de laatste bocht gehad en zien we in volle glorie ons hotel verschijnen dat is gevestigd in een kasteel: Chateau de Cabrières. We slaken een zucht van verlichting en bij de ingang komt de hotelhouder, François Almeras, ons al tegemoet.

“Welcome,” zegt hij, waarop ik er in het Frans “bonjour” op laat volgen. Onze verdere conversatie volgt dan ook in de taal van het land waar we zijn. Wanneer we zijn ingeschreven, iets hebben gedronken en de gebruikelijke beleefdheden hebben uitgewisseld, pakken we de koffers weer op en gaan via een monumentale trap die flink kraakt naar de eerste etage waar zich onze kamer bevindt. Wanneer ik met de uitgereikte sleutel de deur open blijkt het geen kamer te zijn, maar

eerder een zaal. We zetten de koffers neer, frissen ons even op en gaan dan, moe maar voldaan, op bed liggen. De bestemming is eindelijk bereikt!

Het was een lange reis. Vanuit Narva met de trein naar Tallinn, daar naar het vliegtuig voor de vlucht naar Parijs Charles de Gaulle. In Parijs per taxi voor een overnachting in hotel De l'Aveyron in de Rue d'Austerlitz en de volgende dag naar het Gare d'Austerlitz voor de TGV naar Nîmes via Avignon. In Nîmes ook weer een overnachting in Hotel Majestic in de Rue de la Servie en de volgende ochtend met bus 112 van Nîmes naar Saint-Jean-du-Gard. Pffft...

Waarom zijn we hierheen gekomen? Eigenlijk was ik al lang van plan om deze reis te maken, maar steeds kwam het er niet van. Ik had eindelijk concrete plannen in 2020, maar toen kwam covid er-tussen. Uiteindelijk werd het dan 2022. Ik wilde heel graag een keer naar Saint-Jean-du-Gard, om eindelijk eens te onderzoeken waar mijn voorouders van moeders kant vandaan kwamen. Die hadden een aparte familienaam, Cabri, en die naam intrigeerde mij al heel lang. Italiaans? Maar uiteindelijk bleek het om een Franse naam te gaan en via veel speurwerk was ik erachter gekomen dat hier, in Saint-Jean-du-Gard, de basis was. En na nog meer speurwerk had ik ook ontdekt dat mijn voorouders als Huguenoten na hevige repressie Frankrijk ontvlucht waren en uiteindelijk in Nederland terecht waren gekomen.

En zo was mijn belangstelling gewekt voor dit kleine stadje in de Cévennen. En had ik hier ook speciaal een kamer in het kasteel geboekt, dat Chateau de Cabrières heet, wat leek afgeleid van de familienaam Cabri. Het stamt uit de achttiende eeuw. En cabrière betekent geitenhouder.

Inmiddels waren we in slaap gevallen in onze hotelzaal en toen we wakker werden was het avond. In het kasteel was geen restaurant, dus om iets te eten moesten we terug naar het stadje. Dat betekende de kronkelweg af, maar nu naar beneden en zonder koffer, hetgeen een stuk gemakkelijker was. Uiteindelijk vonden we een soort cafetaria waar ze in ieder geval pommes frites en kip hadden. We liepen nog wat door het stadje en klommen toen weer naar boven. Eerste overnachting in het kasteel.

De volgende morgen het ontbijt met verse croissants en koffie en ik raakte in gesprek met de hotelhouder. Ik vertelde hem dat we geen gewone toeristen waren, maar dat we een doel hadden: op zoek gaan naar onze familiegeschiedenis. Ik vroeg hem waar het gemeentehuis was waar we meer informatie konden krijgen en eventueel de plaats waar we het archief van de burgerlijke stand zouden kunnen vinden. Maar we hadden geluk: de hoteleigenaar kende ene mevrouw Françoise Rossel, de vroegere stadsarchivaris, die ook veel wist over de diverse families die hier woonden of hadden gewoond omdat het haar persoonlijke interesse had. Hij zou haar bellen om te vragen of ze ons wilde ontvangen. Dat kon de volgende dag al. We waren welkom bij haar thuis in de Rue de Brion. Blij met zoveel eerste successen liepen we vanuit het kasteel weer naar het stadje. Eerst gingen we kijken waar het gemeentehuis, de mairie, precies was en vervolgens bezochten we de twee begraafplaatsen van het stadje. De eerste was de katholieke en de tweede de protestantse. Ik wilde kijken of er ergens de naam Cabri terug te vinden was.

De katholieke begraafplaats leverde niets op, maar op de protestantse begraafplaats kwamen we regelmatig de naam Cabrit tegen. Ik schreef alles op in een in een kantoorboekhandel in Nîmes al voor dit doel

aangeschaft schrift. Dat was genoeg familieonderzoek voor vandaag en als laatste brachten we een bezoek aan het Maison Rouge, een oud gebouw waar eens een zijdefabriek gevestigd was, maar sinds kort het museum voor de regio rond Saint-Jean-du-Gard. Hier kwamen we een aantal panelen tegen die te maken hebben met de geschiedenis van de Hugenoten in deze contreien. ‘Repressie en clandestiniteit’, ‘De Camisards’, ‘De Woestijn’, ‘De tijd van de gewapende opstand’ en in de vitrinekasten een aantal boeken over hetzelfde thema, zoals ‘Histoire des Pasteurs du Désert’, het in Amsterdam gedrukte ‘Liturgie pour les Protestans de France’, ‘Histoire du Fanatisme de Nostre Temps’ en ‘Histoire des Troubles des Cevennes ou de la Guerre des Camisars’. Daarna gingen we nog wat eten en drinken in een lokaal restaurantje en klommen we weer naar boven.

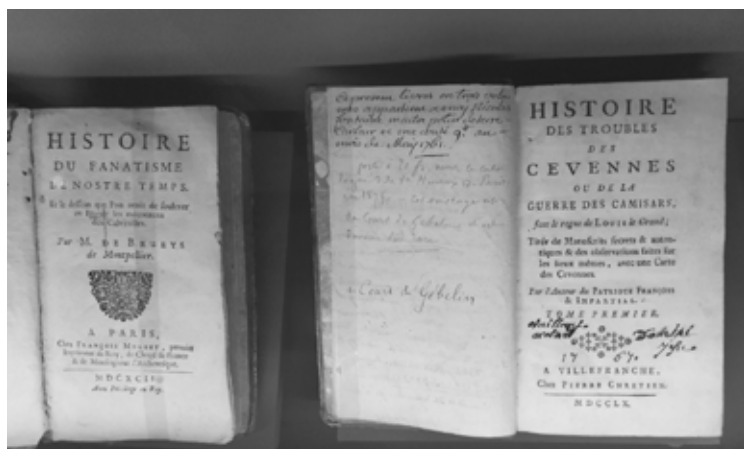
Het stadje Saint-Jean-du-Gard is de oude hoofdstad van het land van de camisards, zeer rijk aan geschiedenis, die alles met de Hugenoten en de camisards te maken heeft, zo hadden we in het Maison Rouge geleerd.

4. De oude brug over de Gardon

5. De evangelische kerk in Saint-Jean-du-Gard

6. Enkele boeken uit het Maison Rouge

7. Een straat in Saint-Jean-du-Gard

2. EEN DUIK IN DE ARCHIEVEN

De volgende morgen, na de croissants en koffie, dalen we weer af naar het stadje. We worden pas om 2 uur die middag bij mevrouw Rossel verwacht, dus wandelen we eerst maar het stadje rond. Het ziet er echt als een oude stad uit, smalle straten, oude scheefstaande huizen, een kerk. Er is één doorgaande weg, de D-907, van Creuzier-le-Neuf naar Lapalisse. Slechts weinig verkeer en dat maakt het stadje verstild. Ik probeer een idee te krijgen hoe hier mijn voorouders rondliepen. De hoofdstraat heet heel toepasselijk Grand Rue, een straat die evenwel maar smal is, en wordt doorsneden door de Rue Abraham Mazel, die is wat breder. In de Grand Rue is een patisserie, Au Petit Bonheur geheten, waar we koffie gaan drinken en een heerlijke slagroomsoes eten. Ik kijk op mijn horloge, maar het is nog steeds geen twee uur. Dus we gaan weer verder wandelen. De echt oude huizen van Saint-Jean-du-Gard vinden we in de Rue Pasteur. Hier kan ik me voorstellen hoe mijn bet-over-over-overgrootouders rondliepen in de wirwar van straatjes en steegjes, hier en daar ga je poortjes onderdoor, en kom je in steegjes waar je de huizen met gestrekte armen aan beide kanten kan aanraken. Hier is geen verkeer. De huizen met vier verdiepingen hebben gesloten luiken, de muren opgebouwd uit grove stukken natuursteen, sommige zijn een eeuw of langer geleden van een pleisterlaag voorzien die langzaam aan het afbrokkelen is. Ja, hier waan je je zeker in de 15e, 16e of 17e eeuw toen de Hugenoten hier nog hun domicilie hadden.

Het is inmiddels half twee en we lopen in de richting van de Rue de Brion, die richting de oude brug over de rivier blijkt te zijn. Het is bijna twee uur als we aanbellen bij mevrouw Rossel. Een vrouw van een jaar of zestig doet de voordeur open en nodigt ons uit om binnen

te komen. Via een gang komen we in een woonkamer die vol staat met oude meubelen, de wanden zijn voorzien van kasten met veel boeken en allerlei prullaria en in het midden een grote tafel met een soort tafelkleed in Perzische stijl. Nadat we ons hebben voorgesteld nodigt mevrouw Rossel ons uit aan tafel. Dan gaat ze theezetten en even later zitten we gedrieën nog een beetje onwennig aan de thee. Ze is na het telefoongesprek met de hotelhouder al enigszins op de hoogte van het doel van ons bezoek en ze vraagt over welke informatie ik al beschik. Ik geef een overzicht, zij noteert. Dan pakt ze een map en bladert erin. “In feite zijn we van oudsher hier in het stadje allemaal familie van elkaar,” zegt ze. “Ik heet Rossel omdat mijn man zo heet, maar we hebben ook veel Cabrits in de familie. De naam Cabrit komt hier heel veel voor.” Ik beaam dat en zeg dat we de vorige dag al op de begraafplaatsen zijn wezen kijken. “Een van de belangrijkste Cabrits was Jacques, de pastoor van de Hugenoten, die na de herroeping van het Edict van Nantes vervolgd werd door Lodewijk XIV, omdat hij zich niet tot het katholicisme wilde bekeren. Degenen die weigerden zich tot het katholicisme te bekeren, werden opgejaagd, van hun bezittingen beroofd en mochten het land niet ontvluchten. Cabrit overleefde en diende in de gevaarlijke periode die bekendstaat als de “Kerk in de Woestijn” (een periode waarin gereformeerde diensten in het geheim werden gehouden). Zijn naam Cabrit heeft haar oorsprong hier in de Languedoc.” (In een volgend hoofdstuk wordt nader ingegaan op de geschiedenis van de Hugenoten en de repressie waar zij mee te maken kregen).

Madame Rossel schenkt nog eens thee voor ons in en zegt dat we straks naar het gemeentearchief kunnen gaan om geboorte- en overlijdensakten van de familie Cabrit te kunnen bekijken en te fotograferen. Ik vraag haar hoe het komt dat de familie in Nederland bekend werd onder de naam Cabri, dus zonder die ‘t’ aan het eind. Daar heeft ze